“Beste Roeptoeter,

“Ik ben met veel plezier bezig met het opzetten van een kleine school voor nieuwelanders. Wat kan ik inzetten om de leerlingen van verschillende achtergronden een beetje aan elkaar te laten wennen? Ik dacht zelf aan drama-zonder(al teveel) woorden. Heb jij tips?”

Groeten en vast bedankt voor het meedenken. Meester Hendrik

Beste meester Hendrik,

Wat goed, dat jij je inzet voor vluchtelingenkinderen en wat bijzonder, dat jij deze nieuwkomers ‘nieuwelanders’ noemt. Natuurlijk wil ik meedenken. Hieronder vind je een paar Tips en Tools van www.deroeptoeter.nl voor ‘Drama zonder woorden.’

Allereerst wat algemene basistips:
*Wanneer je dramalessen wilt gaan geven, waarin je weinig gebruik gaat maken van woorden of taal, kom je als vanzelf uit bij de principes van de bewegings-/ dansexpressie, de mime en de pantomime. De communicatie verloopt dan voornamelijk via lichaamstaal. Met accenten op bijvoorbeeld:
-handen en gezichten (Welke emotie beeld je uit? Wat betekent dit gebaar?)
-houdingen (Standbeelden of tableaux vivants)
-verplaatsingen (Hoe beweeg je je door de ruimte?)

*Bij het verzinnen van opdrachten is het handig om te weten, dat de ‘techniek van lichaamstaal’ stoelt op de begrippen: tijd, kracht, ruimte en flow.
-tijd (tempo, ritme, snel, langzaam, slow-motion, stop-motion)
-kracht (sterkte, spanning, ontspanning, loslaten, vastzetten)
-ruimte (perspectief, standpunt, plek, hier, daar, voor, achter, zij, naast, heen, weer, hoog , laag)
-flow (uitdrukkingskracht, bewegingsstijl, intentie, opbouw, verloop)
Bij elke bewegingsopdracht die je geeft komen verschillende elementen van deze begrippen bij elkaar. (Bijvoorbeeld: standbeeld van een beer: je staat stil. Hoe sterk is de beer? Hoe zie ik dat? Wat doet de beer? Liggen, zitten, hurken, staan? Hoeveel ruimte neemt de beer in? Etc.)

*Als inspiratiebronnen voor opdrachten in de woordloze dramalessen kan je putten uit
beeld (1) en geluid (2).
1-beeld:
=krantenfoto’s van sporters in actie (stills van botsingen op het voetbalveld, juichende spelers, het champagnemoment op het erepodium, judoclusters, groepsopstellingen of juist de solo-sporter op een cruciaal moment)
=gestileerde foto’s uit tijdschriften/ modebladen/ kunstboeken (popartiesten, (groeps)portretten, scenes uit een toneelstuk, posters)
=voorwerpen uit het dagelijkse leven (wat kan je allemaal met een banaan/ emmer/ pollepel/ pan/ hoed/ bril/ sjaal/ grote lap stof/ stoel/ omgedraaide tafel/ gieter/ tuinslag/ fietsslot/ haarborstel/ paraplu/ wandelstok/ krant/ rolletje plakband/ bal…?)
=grafische partituur (een schetsmatige weergave, met geometrische figuren/ strepen/ stippen/

vlekken/ lijnen van een mogelijk verloop van een korte scene)
=tekeningen van de kinderen
=afbeeldingen uit de natuur (dieren/ bomen/ weerfoto's)

2-geluid:
=muziekfragmenten in verschillende stijlen en sferen, van Eric Satie en Philip Glass t/m riffs of beats uit de popmuziek/ jazztraditie. (bij de oude schoolmethodes voor muziek zitten vak nog cd's met dat soort korte stukkies) Let op: geen *liedjes* gebruiken, geen *teksten* laten horen… Er zijn op het internet heel veel karaokeversies van bekende hits. Die kan je wel gebruiken.
=eenvoudig slagwerk (gebruik als leerkracht een goede handtrommel, met zachte stok. Daarmee kan je verschillende sferen ondersteunen en stop and go commando's geven of ritmes slaan waarop ze mee moeten stampen of klappen. (Sfeer: Met de achterkant van de stok over het trommelvel roeren, wanneer je wilt dat ze in slomo door de ruimte gaan. Met de vingernagels tikkelen, wanner je wilt, dat ze op de tenen moeten bewegen of moeten vertragen dan wel versnellen.) (Stop and go commando's: één slag is 'stop waar je bent', twee slagen is 'zitten waar je nu staat', drie slagen is 'terug naar de kant/ je eigen plek/ je stoel in de kring')
=er zijn heel wat energizers die je kunt doen met geluidjes van slagwerk of van gebruiksvoorwerpen. (Zie voorbeeldlessen!)
=jabbertalk/ onzintaal (je uit je emoties in klanken en wel zo, dat je intentie toch goed duidelijk is!)

*Omdat je misschien zelf ook niet teveel kan of wil zeggen / uitleggen in taal, zal je veel moeten werken met:
-voordoen/ nadoen
-spiegelen
-meedoen

* Gaan ze sketches maken? Geef ze dan mee, dat ze die telkens in 4 fasen moeten opdelen:
1. Beginsituatie (er zit iemand bij de bushalte)
2. Eerste handeling (er komt iemand bij. Maken ze contact? Ontstaat er een probleem? Kennen ze elkaar?)
3.De situatie verandert/ verslechtert. (er komt nog iemand bij. Of de bus komt maar niet of is te vol: niemand kan mee…er komt een boze hond…)
4. Slot (Hoe loopt het af?)

Dit schema kan in korte stills worden gegoten of naadloos in elkaar overgaan, maar bij de voorbereiding moeten ze wel de 4 stappen blijven hanteren. Denk maar aan korte cartoons van 4 of 6 plaatjes! Ook bij minder concrete scenes kan deze verdeling een goed houvast bieden. Dit principe bewaakt bovendien de tijd!

*Voor de opbouw van dramalessen, met en zonder woorden, gebruikt de Roeptoeter altijd deze indeling:

-Start
-Kern
-Verwerking
-Afsluiting

Bij de start past een warming up met eenvoudige oefeningen op de plaats (even rekken en strekken, spannen en ontspannen, goed staan, beetje wiebelen) en verplaatsingen door de ruimte (lopen en stilstaan, elkaar ontwijken of juist even aankijken en groeten etc.) en misschien al een intro op het onderwerp van de les.

Bij de kern wil je iets aanleren of een thema uitdiepen. (de verplaatsingen uit de warming up gaan uitgewerkt worden naar ontmoetingen. Wat moeten ze daarvoor oefenen?)

Bij de verwerking gaan ze zelfstandig aan de slag met het toepassen van de opdrachten uit de warming up en de kern.

Bij de afsluiting presenteren ze aan elkaar wat ze hebben bedacht of doe je een gezellige groepsopdracht.

Ik heb hieronder een paar (roeptoeteriaanse)voorbeeldlessen geplakt. Die zijn met kleine aanpassingen te gebruiken in de situatie van het bijna woordloos communiceren en samen spelen. Veel plezier!

Handen en gezichten.

Twee losse lessen voor alle groepen van de basisschool, over de emoties: bang, blij, boos en bedroefd. Als je het leuk vindt, dan kan je er ook nog een paar lessen handvaardigheid aan vastknopen: maskers maken!

-Onderwerp: emoties en hoe je die uitdrukt met je handen en je gezicht.
-Doel: na deze lessen hebben de kinderen meer zicht op de verschillende expressies van het gelaat en weten ze meer over de kracht van handgebaren.
-**Aanpak**: de groep werkt in een open ruimte, gymzaal of hal of in de kring in het eigen lokaal. Ze gaan bewegen en elkaar nadoen. Ze gaan elkaars gezicht beschrijven in tweetallen en denken na over de verschillende emoties. Wat maakt jou bang/ blij/ boos / bedroefd? Ze filosoferen over de autonomie van hun handen.
-Tijdspad: er zijn twee lessen van elk een uur. Wil je ook maskers maken? Plak er dan nog twee of drie lessen handvaardigheid achteraan.
-Materiaal:

-Het verhaal: Het handengevecht uit 'Klein , maar Dapper' van Berrie Heesen.
-Een aantal kaartjes uit de methode 'Een doos met gevoelens' (CEGO Publishers) of zelf bij elkaar gesprokkelde nieuwsfoto's, die een sterke emotie laten zien. (Juichende sporters, boze betogers, bedroefde fans, bange vluchtelingen)

<u>Les 1: kennismaken</u>
*Start:
-verzin een kleine warming up, waarbij de kinderen even het hele lijf rekken en strekken en ontspannen. Vergeet daarbij ook het gezicht en de handen niet! Even het hele gezicht samentrekken: knijp de ogen en mond stijf dicht! Daarna ontspannen en schudden! Maak vuisten met de handen, knijp ze stevig dicht en daarna: ontspannen en schudden. Het schudden kan door het hele lijf overgenomen worden!
-nu gaan ze rustig kris kras door de ruimte lopen, zonder te botsen. Af en toe kijken ze elkaar aan onder het lopen en gaan weer terug naar waar ze begonnen (je eigen plek). Jonge kinderen vinden het fijn, wanneer ze hun eigen plek mogen markeren. Met een schoen, bijvoorbeeld!
-weer door elkaar lopen en als je nu iemand tegenkomt, stop je even en begroet je elkaar. Zonder stem (hoofdknik, zwaaien, hand geven, buiging) en met stem(hallo zeggen of hoe gaat het? vragen)
-de derde loopopdracht is: als je iemand tegenkomt, dan vertel je iets over jezelf. Lievelingsdier? Vakantieplannen?
*Kern:
-de kinderen gaan lekker op de grond zitten en ontspannen. Ze luisteren naar het verhaal over het Handengevecht (Berrie Heesen). Ze praten na over het verhaal: Kunnen je handen voor zichzelf denken? Zijn je handen van jou? Waar zijn handen goed voor? Kan je ene hand iets doen, wat de andere niet kan? Wat kunnen je handen vertellen? Wat betekenen gebaren? Wie kent het gebaar voor 'kom eens hier?' (etc.)
-of: de leerkracht doet een aantal universele gebaren voor. Duimpje hoog of laag, zwaaien, klappen, wapperen (pfff wat is het warm..), neus dichtknijpen, hand aan het oor houden etc. De kinderen doen het na. Daarna geven ze de gebaren door: eerst doe je een gebaar precies na, dan verander je het in een ander gebaar, dat doet je buurman eerst weer na en die verandert het weer… Zo gaat het de kring rond.
*Verwerking:
-verdeel de groep in tweetallen. Ze gaan tegenover elkaar zitten en beschrijven elkaars gezicht. Wat zie je?
-of ze gaan gekke bekken trekken en elkaar nadoen/ spiegelen,
-of ze gaan op muziek met de handen bewegen, alleen of in tweetallen, de handen mogen elkaar niet raken,
-of de groep gaat een 'gebarengesprek' voeren in kleine groepjes van drie of vier kinderen. Misschien is het leuk om dat een setting mee te geven? Bijvoorbeeld: ze komen om de beurt bij een bushalte en raken daar met elkaar in gesprek. Of ze zitten in een vliegtuig en dan gebeurt er iets…
*Afsluiten:
-de kinderen presenteren hun sketches.
-of de kinderen vormen een kring (staand) en maken met elkaar een ritme lawine: de leerkracht

klapt of stampt een kort ritme. De kinderen herhalen dat en maken het daarna steeds sneller en luider.

<u>Les 2: zo voel ik mij</u>

*Start:
-herhaal het loopgedeelte van de vorige les kort.
-nu gaan ze tijdens het lopen iemand even helemaal nadoen. Achternalopen, met en zonder dat dat wordt opgemerkt. Follow the leader! |
-daarna gaan ze bij elke begroeting een gekke bek trekken naar elkaar. Wie lacht het eerst?
*Kern:
-de kinderen zitten op de grond, in een kring.
-de gezichten en handen worden opgewarmd: knijpen/ ontspannen/schudden
-kijk nu eens allemaal boos/ bang/ blij/ bedroefd/ verbaasd? Voordoen en nadoen. Klein beginnen en in 10 stappen de intensiteit van de getoonde emotie vergroten. Daarbij hardop tellen!!!
-hoe laat je je handen daar aan meedoen?
-wat gebeurt en in je gezicht? Kijk elkaar eens aan? Kan je ook langzaam veranderen van boos naar blij? En andersom?
-geef een uitdrukking aan elkaar door (zie ook het doorgeven van de handgebaren uit les 1. Eerst de uitdrukking precies nadoen en dan veranderen en doorgeven.)
*Verwerking:
-verdeel de klas in kleine groepjes en laat ze aan elkaar vertellen waar zij bang/blij/boos/bedroefd van worden. Hier kan je goed foto's gebruiken van emoties en de kinderen vragen, of zij zich daarin herkennen. Ook is de Doos met Gevoelens hier goed toe te passen. Met name de kaartjes, waarop een situatie is afgebeeld.
*Afsluiten: (drie mogelijkheden)
-de kinderen zitten weer aan hun werktafels en maken een doorgeeftekening van een gezicht.
-de kinderen staan in een kring en doen elkaar na: de leerkracht bedenkt een standbeeld/ houding en de klas doet het na. Welke leerling wil dat ook eens voordoen? En kunnen ze het standbeeld langzaam omsmelten/ vergroten/ in elkaar laten zakken/ veranderen?
-de kinderen maken een kort toneelstukje met handen en gezichten boven een tafel. Het gaat over emoties!

*Vervolg (optioneel) Ga je nog maskers maken? Gebruik dan:
-of de basismaskers uit de Doos met Gevoelens als mal,
-of laat de kinderen werken met een grote papieren zak als basis voor hun masker,
-of geef ze een groot, rond tekenpapier en laat ze allerlei verschillende emoji's/ smileys zien. Daarna kunnen ze hun eigen smiley ontwerpen en er een masker van maken. Hoe geven ze uitdrukking aan een emotie? Wijs ze op de stand van de ogen, de wenkbrauwen en de stand van de mond. De maskers kunnen versierd worden met allerlei soorten kosteloos materiaal. En dan komt er natuurlijk ook een modeshow van maskers….

Veel plezier, beste Hendrik! Je bent braaf!